

**ВІД СТУДІЇ ДО МІЖНАРОДНОГО РИНКУ : ВИСТАВКИ ТА АУКЦІОНИ ТВОРІВ ВІКТОРА
РОМАНОВИЧА ЄФИМЕНКА**

Анатолій ЗОРКО – доцент кафедри живопису та композиції,
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, Київ
<https://orcid.org/0000-0001-9786-7003>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.51.1028>
anatolii.zorko@naoma.edu.ua

Марина СОЧЕНКО – старша викладачка кафедри живопису та композиції,
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, Київ
<https://orcid.org/0000-0001-7128-5099>
naoma@naoma.edu.ua

Дослідження присвячене творчості українського художника Віктора Романовича Єфименка (1952–2017 рр.), видатного представника класичного живопису України, члена Спілки художників України та Народного художника України. Особлива увага приділена міжнародній діяльності митця: участі у виставках у Франції, Бельгії, Голландії та Монако, співпраці з європейськими галереями та продажам на аукціонах. Дослідження демонструє як творчість В. Єфименка сприяє популяризації українського живопису на міжнародному ринку, а також підтверджує його високу художню та комерційну цінність.

Ключові слова: Віктор Романович Єфименко, український живопис, виставки, аукціони, міжнародний арт-ринок, європейські галереї, комерційна цінність.

Актуальність теми дослідження. Твори українських живописців користуються значною популярністю за кордоном, особливо в Європі. Вони експонуються на міжнародних виставках, представлені в провідних галереях та беруть участь у престижних аукціонах. Завдяки цьому роботи українських митців знаходять своїх поціновувачів серед європейських та світових колекціонерів, а також сприяють підвищенню міжнародного визнання українського мистецтва. Особливим попитом користуються жанрові сцени, натюрморти та портрети, що відображають національні традиції та характерну художню майстерність.

Дослідження міжнародної діяльності В. Єфименка є актуальним із кількох причин: вивчення представлення українського мистецтва на міжнародній арені, зокрема того, як роботи сприймалися і купувалися за кордоном, допомагає зрозуміти позиції українських художників на європейському ринку; співпраця з європейськими галереями та участь у виставках могла вплинути на тематику, техніку та композиційні рішення в його творах, що дає змогу прослідкувати вплив на художній стиль та тенденції; дослідження дозволяє простежити, які аспекти української культури та побуту привертати увагу європейської аудиторії; аналіз аукціонних продажів і вартості робіт допомагає оцінити комерційний успіх і попит на українське мистецтво; приклад В. Єфименка показує як художник, зберігаючи національні мотиви, інтегрується в глобальний художній простір, роблячи українське мистецтво видимим і конкурентоспроможним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В українському мистецтвознавстві існує низка публікацій, присвячених творчості окремих українських художників, а також українському живопису ХХ–ХХІ століть загалом.

Дисертація О. Спасскової «Станкова і книжкова ілюстрація в графіці Віктора Єфименка: тематика та стилістика (остання третина ХХ ст.)» [7] є першим комплексним дослідженням творчості одеського художника-графіка В. Єфименка (1933–1994 рр.). Метою роботи є аналіз станкової та книжкової графіки митця в контексті розвитку українського мистецтва останньої третини ХХ ст. [7]. Стаття «Витоки формування національного стилю в українському образотворчому мистецтві ХХ – поч. ХХІ ст.» [4] О. Крюк, Г. Крюкової, Д. Мостовщикової аналізує особливості творчості художників ХХ ст., серед яких структура, композиція та колористичне вирішення ключових творів живопису. Окреслюється панорама розвитку образотворчого мистецтва від ХХ до поч. ХХІ ст., виявлено впливи на формування художньої традиції [4]. У статті Ю. Бабуніч «Українські живописці-модерністи у зарубіжних мистецьких середовищах: паризький осередок» [1] досліджується проблема творчої діяльності українських модерністів за межами України. Утім ця проблематика є невичерпною і потребує подальшого студіювання.

При цьому дослідження ролі Паризького осередку українських модерністів першої третини ХХ ст. також набуває особливої ваги. На основі аналізу живописних творів встановлено високий професіоналізм та різноманітність індивідуальних мистецьких практик митців. Водночас виявлено спільні риси їхньої творчості: особливе трактування пластичної форми та виразні колористичні пошуки [1]. Публікація О.

Карпенко «Аналіз основних тенденцій сучасного українського живопису воєнного часу та мистецькі паралелі» [3] має на меті виокремити основні стилістичні риси сучасного українського образотворчого мистецтва воєнного періоду та зіставити їх із мистецтвом України ХХ ст. Зазначається, що воєнний період став рубежем, який чітко відмежував стилістичні ознаки початку ХХІ ст. від тих, що виникли у 2022 р. Уже наявні такі тенденції: плакатність, узагальнення образів, монументальність; героїзація історичних образів, а також оспівування образу України-жінки, яка страждає, але незламна; активне застосування української символіки – прапора, герба, національного орнаменту. Також авторка робить спробу структуризації творів за такими напрямками: графічні/плакатні риси; тенденції народного мистецтва та неопримітивізму; героїчний/епічний стиль; неореалізм. Вказується, що цей процес формування нової тенденції лише починається, однак уже демонструє власний розвиток – рух, пульс і змінність [3].

Загалом публікацій, присвячених українському живопису та його трансформаціям, достатньо, утім, наукового дослідження творчості В. Єфименка відшукати не вдалося, що й вплинуло на вибір мети дослідження.

Мета дослідження – розглянути творчість В. Єфименка, зокрема його міжнародну діяльність та участь у виставках і аукціонах, і з'ясувати вплив українських художніх традицій та європейських мистецьких тенденцій на його творчість.

Виклад основного матеріалу. Відомий український художник, член Спілки художників України з 1978 р., Заслужений художник України з 1992 р., Народний художник України з 2012 р. [5], Голова Сумської організації Спілки художників України у 1987–1989 рр. Віктор Романович Єфименко народився 17 березня 1952 р. у м. Сталіно (нині Донецьк) у родині художника-графіка.

У 1975 році він закінчив Кримське художнє училище ім. М. Самокиша, де навчався у таких педагогів як Н. Моргун, Ф. Захаров та ін. Його роботи нині зберігаються у Сумському та Лебединському художніх музеях (Сумщина).

В. Єфименко створив чимало робіт у жанрах пейзажу, натюрморту й жанрових сцен: «Патруль» (1977 р.), «Рідна земля» (1978 р.), «Очікування» (1980 р.), «Натюрморт із білим глечиком» (1981 р.), «Початок» (1984 р.), «Бузок» (1986 р.; 1990 р.), «У перерві» (1987 р.), «Осінній натюрморт» (1992 р.; 1995 р.), «Ранок на веранді» (1994 р.), «Блакитна парасолька» (1995 р.), «На лузі» (1999 р.), «Осіння альтанка» (2002 р.), «Троянди та яблука» (2003 р.), «Каміння» (2006 р.), «Ранкова альтанка» (2007 р.) [5].

Він був представником тієї плеяди українських живописців, творчість яких започаткувала динамічний розвиток українського мистецтва «...в усіх його найрізноманітніших авторських виявах – від ностальгійних пропозицій в дусі традиційного реалізму ХХ століття, до різноманітних мистецьких інноваційних презентацій, що були започатковані у 90-ті роки» [4].

Творчість В. Єфименка вирізняється яскравою колористикою та реалістичними композиціями, що поєднують класичні традиції з імпресіоністським підходом до передачі світла та настрою. Можливо, саме тому його творчість характеризують як «найбільш позитивну серед українських колористів» [1].

Картини художника мали попит на зарубіжних ринках. Він брав участь у виставках, співпрацював з європейськими галереями, його роботи продавалися на аукціонах у Франції, Великій Британії, Іспанії, Нідерландах, Бельгії, Голландії [1].

Митець тривалий час працював у Парижі (у 1993–1997 рр.) [2], що стало важливим етапом його життя. Саме той досвід також вплинув на його подальшу творчість, зокрема на серії «садові сцени» та пейзажі з елементами імпресіоністської передачі світла, що помітно у зображенні відблисків сонця на траві, садових лавочок та ін. Як зазначає Ю. Бабуніч, багато художніх явищ, які поєднували національний і мультикультурний досвід, сформувалися поза українськими етнічними територіями, насамперед у провідних мистецьких центрах Європи. А, формуючи проєвропейські мистецькі бачення, українські художники не відривалися від національних джерел, а навпаки – вводили українські культурні елементи в європейський простір [1].

У 1997–2000 роках художник активно співпрацював із голландськими галеристами, зокрема з галереєю Gérard. Це означало кілька ключових моментів для художника: міжнародна «видимість» – його роботи почали демонструватися та продаватися на західноєвропейському ринку, що відкривало доступ до нових колекціонерів і потенційних покупців; розширення аудиторії – голландські галереї відомі високим рівнем експозицій та поціновувачами сучасного живопису, тому його натюрморти, жанрові сцени та портрети почали отримувати увагу за межами України; комерційний успіх – співпраця з галереями сприяла продажам його картин у Європі, зокрема у Франції, Бельгії та Нідерландах; вплив на стиль – робота з європейським ринком і галереями могла стимулювати художника адаптувати деякі мотиви або формати для міжнародної аудиторії, не втрачаючи своєї індивідуальності.

Загалом період творчості у Франції (у 1993–1997 рр.) та співпраця з голландськими галеристами

(1997–2000 рр.) відкрили нові можливості для міжнародної видимості та розширення колекціонерської аудиторії. Цей етап життя сприяв не лише комерційному успіху, а й художньому розвитку митця, стимулюючи творчі пошуки відповідно до європейських стандартів експозицій і колекціонування.

Наприклад, у 2014 р. В. Єфименко взяв участь у виставці в Монако, організованій аукціонним домом Accademia Fine Art. На виставці була представлена його картина *Le thé au jardin* («Чай у саду»), виконана олією на полотні розмірами 100 × 110 см. Твір був оцінений між €10,000 і €15,000 [8]. Цей факт демонструє високий рівень майстерності та унікальний стиль художника.

Ця виставка стала частиною регулярних аукціонів Accademia Fine Art, які спеціалізуються на продажу творів мистецтва, включаючи живопис, скульптуру та інші види його. Участь художника у європейських виставках репрезентовано у Таблиці 1.

Таблиця 1

Зарубіжні виставки Віктора Єфименка

Назва виставки	Місто і рік	Примітка
частина регулярних аукціонів	Монако, 2014 (Accademia Fine Art)	Картини «Ранок на веранді», «Садові сцени»
Art en Capital	Франція, Париж, 2000-ті	групова виставка, жанрові сцени та натюрморти
Art Fair Belgium	Бельгія, Брюссель, 1990-ті	натюрморти та садові сцени
Галерейні покази (Tauvers Gallery)	Франція, 2010-ті	персональна виставка, серія «садові сцени»
Міжнародні виставки	Голландія, Амстердам, 2000-ті	«Ptichka (Bird)», інші роботи, групові виставки
Персональна	Гент (Бельгія), 2002–2003 рр.	
Персональна	Брюссель (Бельгія), 2004 р.	

Найбільш висока ціна, зафіксована для творів В. Єфименка на аукціонах, \$8.493 за картину «Young lady with parasol seated at a table before a garden», аукціон Bonhams Chester, 2011 р. [10].

Картина, назва якої з англійської дослівно перекладається як «Молода дівчина з парасолькою, що сидить за столом перед садом» (оригінальна укр. «Блакитна парасолька», 1995 р.) зображує молоду жінку, шр сидить за столом у саду, тримаючи парасольку. Картина виконана в характерному для В. Єфименка стилі з використанням яскравих кольорів та увагою до деталей. Садовий пейзаж на загальному тлі додає композиції надзвичайної глибини та атмосферності.

Ще приклади вартості: Near the Window, аукціон John Nicholson's Fine Art Auctioneers & Valuers, 4 лютого 2019 р., орієнтовна ціна: £250–£350; The Reader, аукціон Claydon Auctioneers, декілька торгів у період з червня до грудня 2018 р., орієнтовна ціна: £280–£400 [9].

Картина Near the Window (укр. «Біля вікна») виконана олією на художній дошці розмірами 10,75 × 8,75 (приблизно 27 × 22 см). Вона зображує жінку, що спілкується з двома елегантними дівчатами через вікно. Твір підписаний кирилицею та має напис на звороті.

Картина The Reader (укр. «Читачка») виконана олією на полотні розмірами 23,5 × 19,25 (приблизно 60 × 49 см) зображує жінку, що сидить на сходах і читає перед вікном. Твір підписаний ліворуч унизу.

Один з останніх лотів «The boat trip» (укр. «Прогулянка на човні») проданий на аукціоні Woolley & Wallis у 2023 р. за \$947. Ще один лот пропонувався на тому самому аукціоні «Figures by fishing boats at sunrise» (укр. «Фігури біля рибальських човнів на світанку»), але точна ціна не розголошена [10].

У більшості західних аукціонних каталогів картини В. Єфименка подаються англійською мовою відповідно до аудиторії покупців. Але в каталогах українських музеїв (наприклад, Лебединського чи Сумського художнього музею) чи приватних колекцій можна знайти їхні оригінальні українські назви.

Таблиця 2

Картини Віктора Єфименка на аукціонах

Назва твору (аукціонна)	Назва українською	Аукціон і рік	Вартість
Young lady with parasol seated at a table before a garden	Блакитна парасолька	Bonhams Chester, 2011	\$8 493 USD (рекорд)
Ptichka (2001)	Пташка	AAG Auctioneers, Amsterdam, 2024	Невідомо

Girl and Chickens	Дівчинка і кури	—	Невідомо
The boat trip	Прогулянка човном	Woolley & Wallis, 2023	\$947 USD
Figures by fishing boats at sunrise	Фігури біля рибальських човнів на світанку	Woolley & Wallis	Невідомо
Near the Window	Біля вікна	John Nicholson's, 2019	£250–£350
The Reader	Читачка	Claydon Auctioneers, 2018	£280–£400
Le thé au jardin	Ранок на веранді	Accademia Fine Art, Monaco, 2014	Невідомо
Autumn still life	Осінній натюрморт	Goldens, Київ, 1988	Невідомо
Roses	Натюрморт із трояндами	Goldens, Київ, 1992	Невідомо
Irises / Irisy	Іриси в чорному	різні аукціони, 1990-ті	Невідомо
La table au jardin / Déjeuner dans le jardin	Серія «садові сцени»	Accademia Fine Art, Monaco, 2010-ті	Невідомо
Jeune fille à l'ombrelle	Дівчина з парасолькою	різні аукціони, 2010-ті	Невідомо

Картини художника представлені на аукціонах у різних країнах – Великобританія (Bonhams, Woolley & Wallis, John Nicholson's, Claydon), Нідерланди (AAG Auctioneers), Монако (Accademia Fine Art) та Україна (Goldens, Київ). Це свідчить про певну міжнародну зацікавленість до його творчості. Попит на окремі твори помірно високий, але загалом ринок В. Єфименка ще не стабільно оцінений. Художник створював як портрети, так і жанрові сцени та натюрморти. Деякі роботи виставлялися у серіях, що може підвищувати їхню цінність для колекціонерів, зацікавлених у комплектах творів. Більшість задокументованих аукціонів припадає на 2010-ті та 2020-ті роки, що свідчить про поступове зростання інтересу до спадщини художника на міжнародному ринку.

Отже, твори В. Єфименка користуються стабільним, але не масовим попитом на міжнародних аукціонах, при цьому окремі роботи досягають високих цін, особливо з відомих серій і портретів. Ринок його живопису ще має потенціал для розвитку та більшої колекційної уваги.

Висновки. Народний художник України Віктор Романович Єфименко є видатним представником українського класичного живопису, чий твори вирізняються поєднанням реалістичної композиції, яскравої колористики та імпресіоністського підходу до передачі світла та настрою. Його творчість охоплює жанри пейзажу, натюрморту та жанрових сцен, що засвідчує широкий спектр художніх інтересів і високу майстерність автора.

Активна участь у закордонних виставках, зокрема у Бельгії, Франції, Голландії та Монако, а також співпраця з європейськими галереями дозволила В. Єфименку представити український живопис міжнародній аудиторії, отримати комерційне визнання та інтегруватися в європейський арт-ринку. Продаж його робіт на аукціонах у різних країнах підтверджує високий попит та цінність творчості художника. Отже, діяльність Віктора Єфименка демонструє успішне поєднання українських художніх традицій із сучасними європейськими тенденціями, що робить його творчість актуальною для подальшого вивчення, популяризації та інтеграції в міжнародний культурний контекст.

Подальші дослідження також можуть бути спрямовані на виявлення впливу міжнародного арт-ринку на художню еволюцію українських живописців XX – XXI століть.

Список використаної літератури

1. Бабунич Ю. Українські живописці-модерністи у зарубіжних мистецьких середовищах: паризький осередок. *Народознавчі зошити*. 2023. № 2 (170). С. 406–412.
2. Єфименко Віктор. URL: https://gs-art.com/artists/5272/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 7.09.2025).
3. Карпенко О. В. Аналіз основних тенденцій сучасного українського живопису воєнного часу та мистецькі паралелі. *Вісник Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв*. 2022. № 2. С. 127–134.
4. Крюк О. О., Крюкова Г. О., Мостовщикова Д. О. Витоки формування національного стилю в українському образотворчому мистецтві XX – початку XXI століття. *Логос*. 2020. № 8 (80). С. 53–57.
5. Натюрморт із трояндами (1985) Єфименко Віктор Романович (1952–2017). URL: https://artmuseum.lebedyn.org/natymort-iz-troyandamy-1985-yefimenko-viktor-romanovych-1952-2017/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 7.09.2025).
6. Складенко Г. Українське мистецтво другої половини XX століття: регіональні проблеми і загальний контекст (частина перша). *Студії мистецтвознавчі*. 2009. № 1 (25). С. 67–78.
7. Спасскова О. Станкова і книжкова ілюстрація в графіці Віктора Єфименка: тематика та стилістика (остання третина XX сторіччя): дис... канд. миств.: 17.00.05. Одеса, Львів, 2020. 315 с.
8. Accademia Fine Art. URL: https://www.accademiafineart.com/wp-content/uploads/2016/09/aout.pdf?utm_source=chatgpt.com (date of application: 6.09.2025).

9. Victor Efimenko Sold at Auction Prices. URL: [invaluable.com/artist/efimenko-victor-ktown9cgi/sold-at-auction-prices/](https://www.invaluable.com/artist/efimenko-victor-ktown9cgi/sold-at-auction-prices/) (date of application: 6.09.2025).

10. Victor Efimenko. URL: [mutualart.com/Artist/Victor-Efimenko/C2048FEABE091383?utm_source=chatgpt.com](https://www.mutualart.com/Artist/Victor-Efimenko/C2048FEABE091383?utm_source=chatgpt.com) (date of application: 6.09.2025).

Reference

1. Babunych Y. Ukrainian modernist painters in foreign art environments: the Parisian center. *Ethnographic notebooks*, 2023. 2 (170). P. 406–412 [in Ukrainian].

2. Efimenko Viktor. URL: https://gs-art.com/artists/5272/?utm_source=chatgpt.com (date of application: 7.09.2025) [in Ukrainian].

3. Karpenko O. V. Analysis of the main trends of modern Ukrainian wartime painting and artistic parallels. *Bulletin of the National Academy of Leading Cadres of Culture and Arts*, 2022. 2. P. 127–134 [in Ukrainian].

4. Kryuk O. O., Kryukova G. O., Mostovshchikova D. O. (2020) Origins of the formation of the national style in Ukrainian fine art of the 20 th – early 21st centuries. *Logos*, 2020. 8 (80). P. 53–57 [in Ukrainian].

5. Still Life with Roses (1985) Yefimenko Viktor Romanovych (1952-2017). URL: https://artmuseum.lebedyn.org/natyurmort-iz-troyandamy-1985-yefimenko-viktor-romanovych-1952-2017/?utm_source=chatgpt.com (date of application: 7.09.2025) [in Ukrainian].

6. Sklyarenko G. (2009) Ukrainian Art of the Second Half of the 20 th Century: Regional Problems and General Context (Part One). *Art Studies*, 2009. 1 (25). P. 67–78 [in Ukrainian].

7. Spasskova O. Easel and Book Illustration in the Graphics of Viktor Yefimenko: Themes and Stylistics (Last Third of the 20th Century): Dissertation of the Faculty of Arts: 17.00.05. Odesa, Lviv, 2020 [in Ukrainian].

8. Accademia Fine Art. URL: [accademiafineart.com/wp-content/uploads/2016/09/aout.pdf?utm_source=chatgpt.com](https://www.accademiafineart.com/wp-content/uploads/2016/09/aout.pdf?utm_source=chatgpt.com) (date of application: 6.09.2025) [in English].

9. Victor Efimenko Sold at Auction Prices. URL: <https://www.invaluable.com/artist/efimenko-victor-ktown9cgi/sold-at-auction-prices/> (date of application: 6.09.2025) [in English].

10. Victor Efimenko. URL: https://www.mutualart.com/Artist/Victor-Efimenko/C2048FEABE091383?utm_source=chatgpt.com (date of application: 6.09.2025) [in English].

UDC 7(075.8):7.045

FROM THE STUDIO TO THE INTERNATIONAL MARKET: EXHIBITIONS AND AUCTIONS OF VIKTOR ROMANOVICH EFIMENKO'S WORKS

Anatolii ZORKO – Associate Professor, Department of Painting and Composition,
National Academy of Fine Arts and Architecture. Kyiv

Maryna SOCHENKO –Senior Lecturer, National Academy of Fine Arts and Architecture, Kyiv

The purpose of the study is to analyze the work of Viktor Romanovych Efymenko, in particular his international activities and participation in exhibitions and auctions, to assess the influence of Ukrainian artistic traditions and European artistic trends on his work.

Research methodology. The study is based on a comprehensive analysis of V. Efymenko's work using the following main methods: systemic analysis was used to assess the commercial and cultural significance of the works, the relationship between artistic value and demand on the international market; the method of systematization and classification was used to systematize in a table data on exhibitions and auction sales, which allowed to organize information by date, place of holding and cost of works, identify trends and trace the dynamics of demand for the artist's work.

Scientific novelty. The study comprehensively analyzes V. Yefymenko's participation in international exhibitions and auctions, reveals the influence of the European art environment on his painting, and also fills the gap in the study of the commercial and cultural significance of the artist's work on the international market.

Conclusions. People's Artist of Ukraine Viktor Romanovych Yefymenko is an outstanding representative of Ukrainian classical painting, whose works are distinguished by realistic composition, bright colors and impressionistic rendering of light and mood. Active participation in foreign exhibitions in Belgium, France, Holland and Monaco, as well as cooperation with European galleries and sale of works at auctions confirm the rather high demand and commercial value of his work, which has been growing in recent years, and demonstrates the successful combination of Ukrainian traditions with modern European artistic trends.

Key words: Viktor Romanovych Yefymenko, Ukrainian painting, exhibitions, auctions, international art market, European galleries, commercial value.

Стаття отримана 9.09.2025

Стаття прийнята 25.10.2025

Стаття опублікована 22.12.2025